

Kingdom of the Netherlands

VeDem Just
Asociația Voci pentru Democrație și Justiție

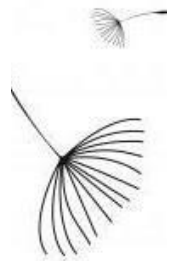

**FRIEDRICH NAUMANN
FOUNDATION** For Freedom.
Romania and Moldova

Școala de Libertate

There is no freedom without responsibility. - John Adams

Libertatea de exprimare și Internetul

Autor: judecător Cristi Danileț

1 Iunie 2021

Kingdom of the Netherlands

CUPRINS

- 1. De ce libertatea de exprimare pag. 4**
- 2. Ce e și ce nu e legal pe internet pag. 6**
- 3. Libertatea de exprimare prin foto-video pag. 14**
- 4. Păcăleli și dezinformări pag. 18**
- 5. Standarde legislative și jurisprudențiale pag. 24**
- 6. Reguli anti-Covid19 pag. 32**
- 7. De reținut pag. 34**
- 8. Exerciții și jocuri pag. 35**
- 9. Bibliografie pag. 40**
- 10. Despre proiect și autor pag. 41**

1. DE CE LIBERTATEA DE EXPRIMARE

În acest capitol veți afla ce își propune lucrarea de față și vom lămuri terminologia utilizată.

1.1. Ce este libertatea de exprimare

Libertatea de exprimare este un drept fundamental al omului. Posibilitatea oricărui individ de a căuta și găsi informații, de a-și exprima gânduri și de a critica alte persoane sau instituții publice ține de esența democrației.

Dar această libertate nu este absolută. Așa cum în off-line nu se poate spune

orice, oriunde și la adresa oricui, tot astfel în mediul online există anumite limite. Fiind vorba de situații de îngădire a unei libertăți esențiale, acestea sunt atent reglementate.

1.2. Ce vom afla din această broșură

Tot ceea ce se publică pe Internet se face în temeiul libertății de exprimare, indiferent că este vorba de instituții publice, instituții de presă, companii private sau persoane fizice. Ne-am propus să arătăm ce este permis, dar mai ales ce este interzis să se publice în Internet, indiferent că este vorba de conținut scris sau conținut audio-vizual. De asemenea, se va trata subiectul republicării postărilor altor persoane.

1.3. De ce trebuie să știm toate acestea

Internetul este în continuă expansiune. La fel, aplicațiile de mesagerie și de social-media se diversifică. Conținutul postărilor și mesajelor este din ce în ce mai divers. Uneori, oamenii își ascund identitatea pentru a se simți liberi de orice constrângeri și

a posta tot ceea ce doresc. Dar asta nu înseamnă că nu ar putea fi identificați. Toți cei care încalcă legea prin mesajele, fotografiile sau filmulețele postate riscă să fie trași la răspundere: de la forme ușoare (amenzi contravenționale), la forme mai serioase (despăgubiri civile) sau extrem de aspre (amendă penală sau chiar închisoare).

1.4. Vocabular util

Internetul presupune o rețea de *device*-uri computerizate care comunică între ele în baza unor protocoale.

Când ne referim la *postări în online*, avem în vedere orice pagină de internet (site, blog) și comentariile la aceste pagini, precum și aplicațiile care folosesc internetul – cele de mesagerie (whatsapp, instagram, tiktok, snapchat, telegram, signal, viber, wickr me etc.) și cele pentru conferințe (Cisco's Webex, Zoom, JITSI, Google meet, Microsoft teams, Skype for Business, Polycom Real presence, BlueJeans, PEXIP, TrueConf).

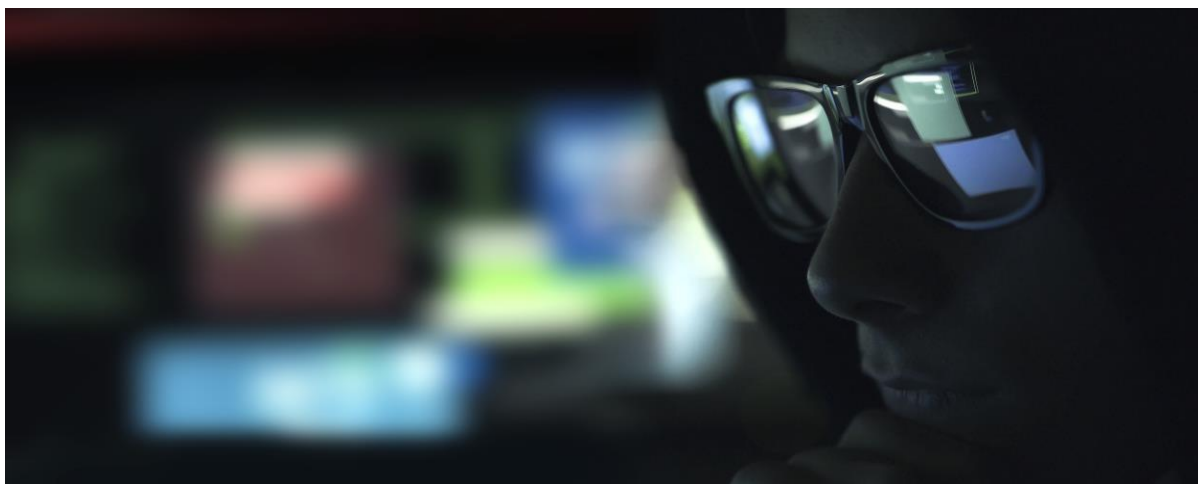
Când ne referim la caracterul *public* al comunicărilor în online, avem în vedere spațiul în care are loc comunicarea. Astfel, comunicările făcute în rețeaua Facebook sunt considerate ca fiind făcute în **spațiu public**, pe când mesajele trimise prin e-mail unor destinatari individuali (și nu grupurilor de persoane) sau prin aplicația Messenger sunt **mesaje private**. Nu are nicio importanță că setările de Facebook sunt astfel făcute ca mesajele să fie adresate unui grup restrâns de persoane sau că grupul de *gmail* sau *whatsapp* sunt setate ca fiind „private” – tot ceea ce interesează este dacă mesajul tău este trimis pentru încă cel puțin două persoane; în caz afirmativ, mesajele se consideră a fi trimise în public.

2. CE ESTE ȘI CE NU ESTE LEGAL PE INTERNET

În acest capitol veți afla ce care sunt principalele reguli ce trebuie respectate în diverse situații presupuse de libertatea de exprimare pe internet

2.1. Web și Dark web

Orice persoană are dreptul de a naviga pe *Internet*. Lumea digitală este deja o realitate, iar accesul la lumea digitală este un drept consacrat de către Comitetul Drepturilor Copilului din cadrul ONU. Oamenii pot căuta în mod liber informații, pot socializa unii cu alții și pot primi informații.

Unele persoane sunt atrase de *dark web*. Aparent, cei care accesează această zonă o preferă pentru anonimitate și secretomanie. Ei bine, trebuie să știți că sunt oameni ai legii sub acoperire în dark web pentru a identifica pe cei care accesează site-uri de pornografie infantilă, pe cei care sunt membri în rețelele de trafic de persoane sau fac tranzacții cu droguri – aceste trei tipuri de activități sunt ilegale în România și în majoritatea statelor lumii.

De reținut! Orice facem în online lasă urme. Și aceste urme sunt folosite de organele legii ca dovezi împotriva noastră, atunci când suntem bănuți că am încălcat legea.

2.2. Contul în mediul online

O persoană poate să își deschidă un cont în orice rețea de socializare. Are dreptul să își folosească numele și datele reale, ori un pseudonim sau un nume comun cu al altuia.

Legea însă nu permite deschiderea unui cont cu poza reală și datele reale ale unei alte persoane. Aceasta se numește *furt de identitate digitală* și constituie infracțiune.

2.3. Criticarea

O persoană poate să critice acțiunile administrației sau ale conducătorilor statului. Se poate revolta, minuna, indigna. Poate utiliza un stil satiric. Cuprinderea la activitățile publice ale politicienilor chiar se acceptă o doză de exagerare.

Nimeni nu poate interzice aceste aspecte care țin de însuși conținutul libertății de exprimare. Cel care este sancționat pe nedrept va putea contesta sancțiunea în justiție.

Decizie Tribunalul Cluj, 2020: Un bărbat dintr-o comună clujeană a avut câștig de cauză într-un proces în care a solicitat anularea unei amenzi de 600 lei aplicate de Poliția Locală. El scrisese pe Facebook că „*Gardienii publici nu se descurcă nici cu caii, probabil că dacă vor merge acolo vor fi fugăriți de mistreți*”. Tribunalul a anulat amenda arătând că „*limitele unor eventuale critici admisibile sunt mai ample față de agenții ai autorității publice*”.

2.4. Insulta și calomnia

Legea interzice orice desene, cuvinte, expresii prin care ar fi lezată stima de sine a cuiva (onoarea) sau imaginea sa în fața celorlalți (reputația) – această faptă poartă numele de *insultă*.

De reținut! Ca să nu comitem o insultă, regula este foarte simplă: criticăm fapta, niciodată persoana. Astfel, poți să spui despre cineva că „nu gândește corect” sau „gândește prost”, dar nu că este „el este prost”.

De asemenea, legea interzice ca față de alții să acuzăm în mod mincinos o persoană că a făcut ceva pentru care ar fi dezaprobată de public sau pedepsită de oamenii legii – această faptă se numește *calomnie*. Nu are importanță dacă persoana calomniată este de față sau nu și nici dacă am aflat acele informații de la alții sau le-am cules de pe internet. Cât timp nu avem dovezi că persoana respectivă a comis acea faptă reprobabilă, atunci nu putem face afirmațiile fără a risca să fim dați în judecată, iar instanța să ne oblige la scuze publice și chiar la plata unei sume de bani către cel defăimat. De exemplu, nu e permis să mințim în fața altora că un coleg a copiat la test sau despre un profesor că este corupt. Cel ofensat de afirmațiile noastre poate folosi în justiție martori, capturi de ecran sau orice fel de înregistrări audio-video.

Decizie Tribunalul Botoșani, 2016: O profesoară a dat în judecată pe un elev de clasa a XI-a și pe părinții lui pe motiv că minorul a scris pe Facebook, la adresa ei, „*un bel vaffanculo*” după ce a primit o notă mică. Judecătoria a dat dreptate profesoarei și i-a obligat pe părinți la plata unei sume de bani drept daune morale.

2.5. Obscenități

Dacă prin cuvinte, gesturi sau imagini spunem ori transmitem obscenități în public, poliția ne poate amenda. Pentru aceasta trebuie ca organul de poliție să ne surprindă fie când spunem asta pe stradă sau scriem pe pereți – și atunci va consemna acest lucru în procesul verbal încheiat, fie când postăm pe internet – și atunci va atașa captura de ecran la procesul-verbal.

Decizie Tribunalul București, 2020: Instanța a anulat amenda dată de jandarmi unui cetățean ce avea la un miting o geacă pe care era scrisă o expresie vulgară la adresa partidului de guvernământ, pe motiv că protestul a fost unul public și cetățenii nu au fost deranjați.

Să aveți grijă la mesajele cu conotație sexuală trimise altor persoane! Codul penal interzice ca minorilor cu vârsta sub 14 ani să li se propună sau să li se trimită mesaje pentru a se întâlni în vederea comiterii unor acte sexuale în prezența lor, să asiste la acte exhibiționiste sau să vizioneze orice fel de materiale pornografice. De asemenea, majorilor le este interzis să propună minorilor sub 16 ani să se întâlnească pentru a întreține relații sexuale cu penetrare ori pentru a produce sau viziona materiale pornografice cu minori.

2.6. Amenințare, ultraj, șantaj

Când se promite cuiva că i se va întâmpla ceva rău și acesta este înfricoșat, fapta este infracțiunea de *amenințare*. De exemplu, utilizarea unor expresii precum „te bat”, „te omor”, „vezi tu ce pățești când te voi prinde” sunt amenințări dacă provoacă o stare de temere destinatarului.

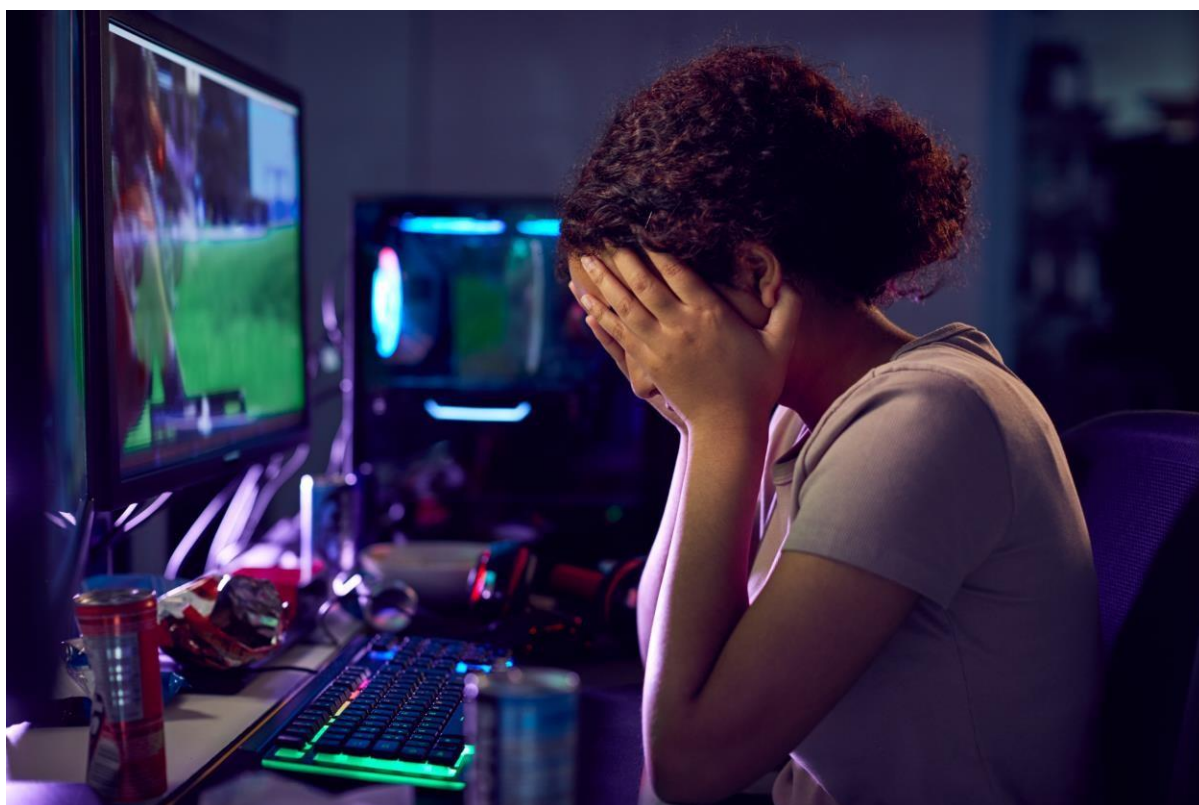
Sentință Judecătoria Hunedoara, 2018: Un bărbat de 60 de ani l-a amenințat cu moartea și l-a îndemnat să se sinucidă, prin intermediul FB, pe un elev de liceu răspunzător de un accident rutier în care și-a pierdut viața fiica celui dintâi. Ținând cont de tragedia prin care a trecut tatăl, instanța i-a deschis cazier și i-a aplicat doar o amendă penală pentru amenințare.

Atunci când cel amenințat în online este un polițist, jandarm, magistrat, avocat, militar și fapta are legătură cu atribuțiile lor oficiale, fapta este gravă și se numește *ultraj*.

Sentință Judecătoria Brăila, 2018: O pedeapsă de 9 ani și 3 luni închisoare s-a aplicat unui infractor care s-a filmat și a urcat pe FB un clip în care el invita publicul să îi atace pe patru magistrați care îl învinuiau că a comis fapte de proxenetism în anul 2014.

Este infracțiunea de *șantaj* dacă cineva este amenințat cu un rău în cazul în care nu face ceea ce îi spune făptașul. De exemplu, când fostul iubit îi spune prietenei „*Dacă nu continui relația cu mine voi distribui pe internet pozele pe care le am de la tine, în care ești goală*” – fapta este cunoscută ca *revenge porn*. Indiferent cât de jenantă ar fi situația, poliția/procurorul trebuie anunțate cât mai repede. Pozele respective nu pot fi distribuite de cel care le-a primit cât timp nu are acordul persoanei din imagini.

Sentință Judecătoria Iași, 2020: O tânără a fost condamnată la pedeapsa de 1 an și 6 luni închisoare cu suspendare pentru șantaj. Pe când avea 19 ani și lucra la un studio de video-chat, a văzut acolo ofostă colegă de liceu, pe care apoi a sunat-o și i-a cerut 1.000 de lei pentru a nu posta pe internet fotografii cu aceasta din urmă în timp ce presta la video-chat.

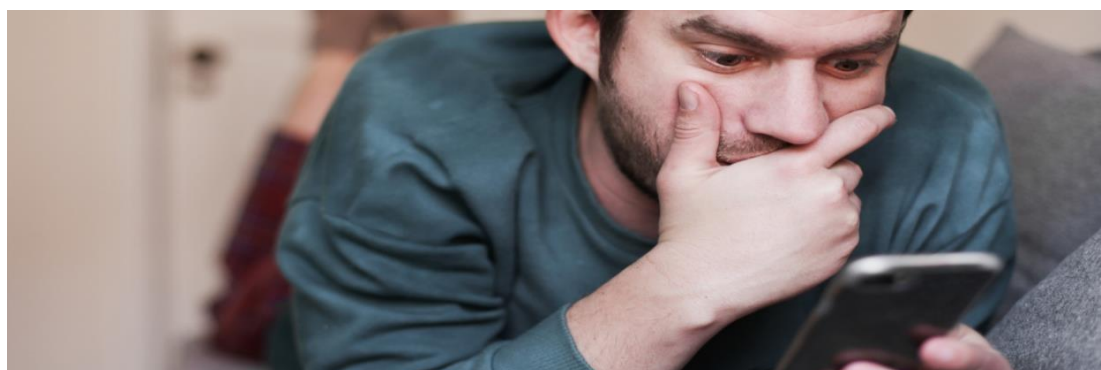
Decizie Curtea de Apel Cluj, 2018: Un tânăr, recidivist, a fost condamnat la trei ani de închisoare cu executare pentru că a șantajat pe o femeie. El i-a cerut prin Messenger 1.800 de euro pentru a nu distribui prietenilor ei din rețeaua de socializare fotografii cu ea dezbrăcată, pe care aceasta ea i le trimisese în cadrul unor conversații anterioare.

Incitarea publicului, prin orice mijloace, la ură sau discriminare împotriva unei categorii de persoane este infracțiune. De exemplu, dacă cineva spune pe FB sau Insta că trebui bătuți ori uciși homosexualii, țiganii, musulmanii, pocăiții etc.

2.7. Violarea corespondenței și violarea vieții private

Tot ce ține de viața privată, de familie și intimă trebuie respectat. Nimănui îi este permis să pătrundă fără acord în casa, în corespondența sau în corpul cuiva.

Legea nu permite să deschidem corespondența altuia, nici nu permite să distribuim mai departe corespondența altuia. Nu are importanță dacă am accesat din greșală o astfel de corespondență sau ea a fost trimisă din greșală către noi în loc de adevăratul destinatar.

Este infracțiune atunci când o persoană citește mesajele din email sau din telefonul mobil ce aparține unei alte persoane, fără acordul acesteia.

Curtea de Apel București, 2018: Un bărbat care, în perioada 2012-2014, a accesat contul de FB al concubinei sale, fără acordul ei, pentru a vedea cu cine vorbește și care a deschis corespondența din Messenger-ul ei, a fost condamnat pentru infracțiunea de „acces ilegal la un sistem informatic” la doi ani închisoare cu suspendare.

Legea interzice a se instala în telefonul sau computerul cuiva aplicații ori să fie folosite *device*-uri de spionat atașate la computer pentru a afla parole sau alte date ale utilizatorului. Părinții au dreptul de a decide ce aplicații să fie instalate pe telefonul copilului, numai pentru minorii sub 14 ani. După această vârstă este nevoie de acordul copilului.

Nu este voie ca cineva să facă fotografii, filmulețe sau să înregistreze discuții în casa altei persoane unde se află în vizită, fără voia proprietarului. Este ilegal ca cel care deține fotografii cu interiorul casei unei persoane să le distribuie fără acordul ei.

2.8. Cyberstalking

Așa cum nu este permis să urmărești o persoană pe stradă, acasă, la locul de muncă, fără a avea un motiv întemeiat și dacă persoanei urmărite i se produce o stare de temere, tot așa nu este permisă hărțuirea online.

Astfel, apelurile repetate sau mesajele care ca frecvență și conținut sperie o persoană, se consideră *hărțuire*.

2.9. Plagiatul

Nu ai voie să folosești în vreun referat sau articol de specialitate, în lucrarea de licență sau în teza ta de doctorat informații obținute din lucrarea unui alt autor, fără

să indici acest lucru. Atunci când preiei pasaje dintr-o altă operă, chiar și a ta, este necesar să arăți sursa inițială și să folosești ghilimele când textul scris de tine nu e al tău.

Dacă încalci aceste reguli, fapta este furt intelectual și poartă numele de *plagiat*. Adevăratul autor poate face plângere penală contra ta și/sau să ceară obligarea ta de către instanța de judecată la plata unor despăgubiri bănești.

2.10. Folosirea telefonului mobil în cursul unor activități

Legea educației interzice utilizarea telefonului mobil în timpul orelor de curs dacă acest lucru nu este permis de cadrul didactic. Lecțiile online nu pot fi filmate de către elevi.

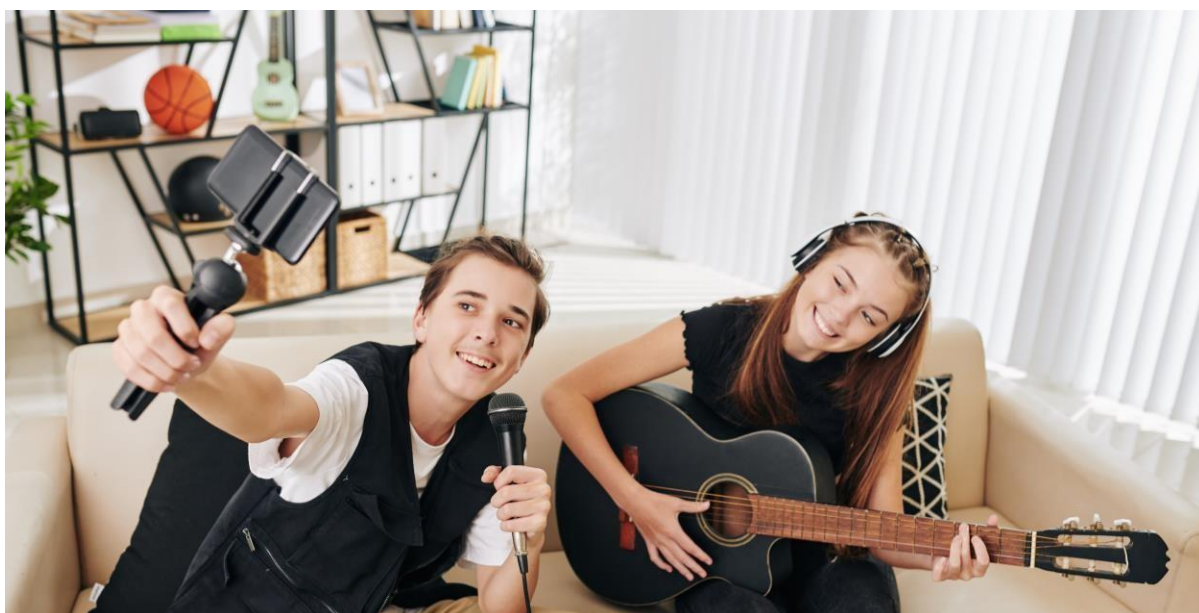

3. LIBERTATEA DE EXPRIMARE PRIN FOTO/VIDEO

În acest capitol veți afla ce care sunt principalele reguli juridice ce trebuie respectate pentru efectuarea și distribuirea de fotografii și filmulețe prin intermediul internetului

3. 1. Fotografii

Astăzi, cu un *device* pe care îl are asupra sa, oricine poate face fotografii sau înregistra video-uri.

Organele de poliție nu au voie să facă astfel de fotografii sau înregistrări asupra unei persoane suspecte de implicare în comiterea unei infracțiuni decât dacă au obținut în prealabil autorizare de la magistrat. Înregistrările făcute de camerele video plasate în locuri publice (în intersecții, la bancomat, la primărie, pe holul tribunalului, în sala de clasă de la o școală etc.) pot fi folosite drept dovezi într-un proces, iar cel care le poate cere de la deținător poate fi numai un magistrat.

Cum am arătat deja, când este vorba de **interiorul locuinței unei persoane**, legea interzice atât ca cineva să facă, cât și ca cineva să distribuie fotografiile făcute, fără acceptul proprietarului.

Când este vorba de **locuri publice**, nu se poate interzice cuiva să facă fotografiile în care să surprindă și persoane care nu ar dori acest lucru. Chiar făcute în locuri publice, imaginile cu o persoană nu pot fi distribuite fără acordul ei dacă surprind aspecte de viață privată: fotografiile cu familie, înregistrarea unei discuții purtate la telefon cu alții, imagini cu codul pin folosit pentru telefon sau card, adresa de domiciliu).

3.2. Daune morale, drepturi de autor

O persoană poate distribui nu doar cuvintele sale, dar și fotografiile sale, care pot fi imprimate sau digitale. De regulă, o fotografie postată în spațiul public de cel care a făcut-o poate fi distribuită mai departe de oricine. Dar dacă fotografia se modifică pentru a-l face de râs pe cel care apare în poză, atunci acesta din urmă poate să îl dea în judecată pe cel ce a modificat poza.

Fotografiile de la înmormântarea unei persoane nu pot fi distribuite fără acceptul moștenitorilor celui decedat.

Atunci când folosim fotografii găsite pe internet trebuie să avem grijă să nu fie protejate de drepturi de autor. Unele fotografii pot fi distribuite dacă se indică sursa, altele pot fi folosite numai dacă se plătește o taxă. Există și site-uri care pun la dispoziția doritorului, contra unui abonament lunar, zeci de mii de imagini și fotografii, grupate pe diverse subiecte.

Sentiță Tribunalul București, 2019: Un post de televiziune a utilizat prin radiodifuzare operele ce aparțineau unui fotograf profesionist, fără acceptul său. Instanța l-a obligat să plătească despăgubiri patrimoniale de 8.100 euro și daune morale de 2.000 euro.

Când persoana din fotografie este adultă și pozele sale ajung în alte părți, iar asta îi face rău, poate să ceară despăgubiri bănești de la autor, dându-l în judecată.

Sentiță Judecătoria Brașov, 2020: Un bărbat a încărcat pe site-ul Pornhub o filmare indecentă cu fosta sa iubită, iar apoi a distribuit linkul video pe Facebook. Femeia a primit daune morale de 100.000 de lei pentru că i-a fost afectată imaginea.

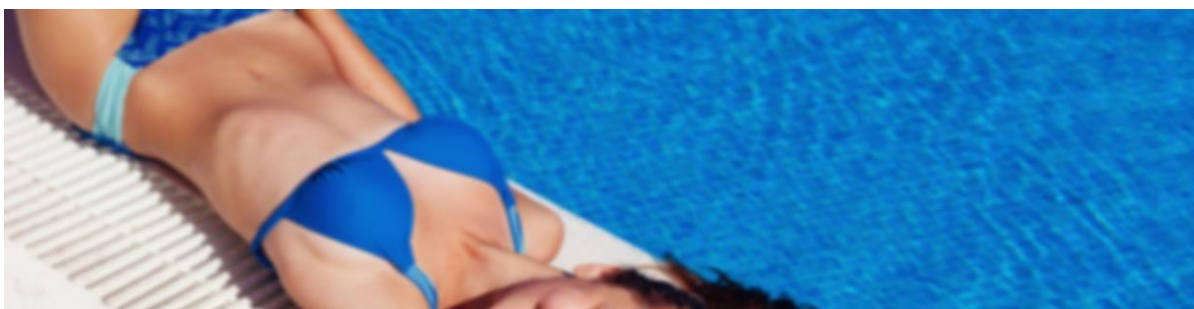
Când este vorba de copii ce au vârsta de până la 14 ani, publicarea pozelor cu ei poate fi făcută numai dacă amândoi părinții sunt de acord, indiferent dacă părinții sunt sau nu căsătoriți, ori locuiesc sau nu împreună. Dacă minorii au împlinit 14 ani, este nevoie de acceptul lor pentru a fi postate în online imagini cu ei.

Sentiță Judecătoria Cluj-Napoca, 2020: La cererea unui tată, instanța a obligat-o pe fosta lui soție și pe concubinul ei să nu mai posteze pe Facebook și Instagram poze cu cele două fete mici ale foștilor soți dacă nu își dă și tatăl acordul.

3.3. Fotografii indecente

Trebuie să țineți seama că legea ocrotește în mod special minorii și viața sexuală. De aceea, nimeni nu are voie să producă, să dețină, să distribuie poze cu minori care

apar în ipostaze sexuale explicite. O astfel de faptă se numește *pornografie infantilă* și pedeapsa este mare atunci când se folosește pentru aceasta telefonul mobil, laptopul sau internetul. Ar trebui ca poliția/procurorul să fie anunțate imediat.

Video-chat-urile unde protagoniști sunt minorii nu sunt permise de lege. Cele între adulți sunt permise numai dacă cei implicați și-au dat consimțământul.

3.4. Fotografii cu imagini violente

Dacă suntem martori la un act de violență, nu filmăm pentru a pune pe FB sau pe Youtube pentru a deveni viral, ci este indicat să trimitem la poliție. Orice filmare sau fotografie făcută de cineva cu privire la o infracțiune constituie o dovadă extrem de folositoare organelor judiciare. Dacă am surprins în imagini un abuz sexual asupra unui minor, avem obligația să anunțăm de îndată poliția/procurorul, altfel noi înșine putem fi sancționați pentru comiterea infracțiunii de *nedenunțare*.

Sentință Judecătoria Cluj-Napoca, 2015: Cinci eleve în vârstă de 14 și 15 ani au lovit o elevă de 13 ani cu pumnii și palmele în zona feței și a abdomenului, au tras-o de păr și au lovit-o cu picioarele, timp de circa 50 de minute. Una dintre ele a filmat totul și a urcat înregistrarea pe FB. Totul ar fi ponit de la faptul că victima ar fi spus că una dintre ele este gravidă. Cele cinci au fost sancționate pentru lipsire de libertate și pentru lovire: unele au primit măsura asistării zilnice timp de 6 luni, celelalte au fost puse sub supraveghere timp de 4 luni.

4. PĂCĂLELI ȘI DEZINFORMĂRI

În acest capitol veți afla ce care sunt principalele metode prin care ne păzim de cei care vor să ne înșele pe internet

Nu este om care să nu fi spus cândva o minciună. Dar, în ultima vreme, păcălirea unor persoane în online sau dezinformările practicate pe anumite grupuri de discuții sau chiar de către presă au atins cote îngrijorătoare.

4.1. Produse ieftine

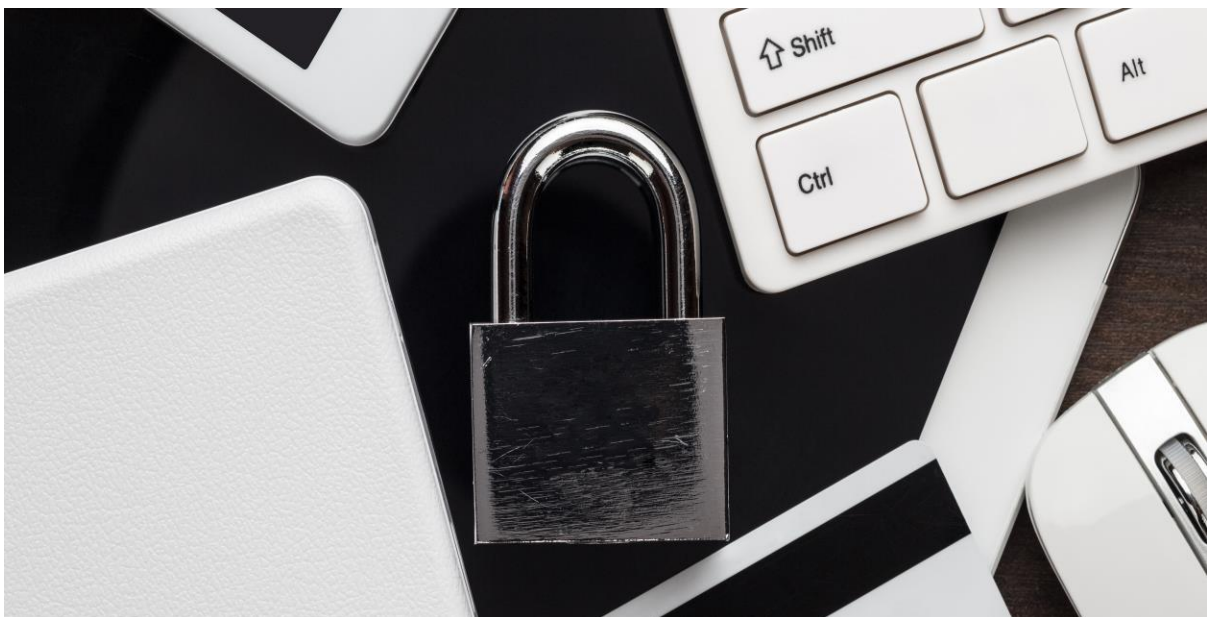
Unele persoane sau companii încearcă să îi păcălească pe oameni vânzându-le produse uzate drept noi, ori produse contrafăcute drept originale. Faptul că există libertatea de exprimare nu înseamnă că e permisă escrocheria. Victime sigure sunt persoanele naive, adică credule.

Fiți precauți atunci când cumpărați produse de pe internet: o reducere extrem de mare sau vânzarea unui produs pe un site dubios trebuie să vă dea de gândit. Dacă ai apucat să dai banii, este important să anunți repede poliția. Infractorul poate fi depistat înainte să mai fraierească pe cineva, astfel ca el să fie sancționat pentru infracțiunea de înșelăciune și tu să îți recuperezi suma achitată.

4.2. Poliția internetului

Dacă navighezi pe internet și la un moment dat primești un anunț în limba română: „*Poliția internetului! Ai fost depistat accesând un site neautorizat. Ți-am blocat accesul la computer și, pentru a-l debloca trebuie să plătești o amendă în contul....*” fii sigur că este o păcăleală. Restartează computerul și folosește un antivirus! Reține că există multe tipuri de poliții: rutieră, judiciară, de ordine publică, criminalistică, școlară, a animalelor, dar nu există așa numită ... poliție a internetului.

4.3. Scrisoarea nigeriană

Uneori primim un mail de la o persoană care pretinde că este bolnavă, că nu are moștenitori și s-a gândit la noi să ne lase o sumă incredibil de mare și care te roagă să îi răspunzi de urgență. Dacă o vei face, va începe un dialog prin care vei fi convins să trimiți o sumă de bani drept taxe pentru a se face viramentul de la el la tine. Dacă tu îi vei da acești bani, fii sigur că nu vrei primi nicio moștenire sau donație.

Acesta este un sistem de înșelăciune pornit din Nigeria, Africa: sunt roboți care navighează pe internet și care culeg adresele de email de pe site-uri sau bloguri, ori de pe rețelele de socializare unde nu ți-ai ascuns datele private.

4.4. Ai câștigat la ruletă

Când deschizi un site se poate să fii anunțat că ești cititorul cu numărul un milion, drept urmare trebuie să primești un premiu dacă dai câteva click-uri. Stai liniștit, e doar o șmecherie.

4.5. Ajută un copil bolnav cu clicuri

Circulă pe FB o poză cu un copil ars pe față și ți se spune că poți ajuta dacă dai click, căci FB transformă toate click-urile în bani pentru a ajuta familia respectivă. E o păcăleală: Facebook nu strânge bani decât într-un mod complicat, dar și sigur.

4.6. Metoda „accidentul” și „Covid”

Unii escroci ne sună pe telefon să ne anunțe că o rudă de a noastră a suferit un accident teribil și trebuie rapid plătită o sumă de bani pentru doctori sau că o rudă apropiată a comis un accident și trebuie plătită rapid o sumă de bani pentru poliție casă nu fie arestată. Mai nou, cel care primește telefon este anunțat că o rudă apropiată este bolnavă de Covid-19, e internată în spital și pentru a fi conectată la aparate cu oxigen trebuie plătită o sumă medicilor.

În primul rând, verifică cine este cel care te sună, despre ce spital și post/secție de poliție este vorba. E mai bine dacă suni chiar tu pe ruda respectivă, să verifici cele relatate sau poți

suna la poliție ori la spital. Îți vei da rapid seama că cineva a vrut să te înșele. Chiar

real de ar fi, în niciun caz nu trebuie să trimiți bani pentru doctori sau poliție, căci atunci ai deveni complice la *dare de mită*, o infracțiune pedepsită cu închisoarea.

4.7. Medicamente miraculoase și vitamine magice

Unii vor să slăbească, dar în același timp să poată mânca orice. Alții vor să facă rapid mușchi, dar să nu meargă la sala de sport. Sunt unii care nu își acceptă vârsta și vor să arate mai bine. Alții suferă de boli foarte grave și sunt dispuși să încerce orice pentru vindecare, inclusiv substanțe care conțin otrăvuri. Sunt unii care au dinții înnegriți de la fumat și vor să îi aibă albi precum vedetele din filme sau care au chelit și vor să aibă părul lung doar înghițind o pastilă.

Ei bine, există publicitate țintită pentru aceste dorințe: companii private, total necunoscute, vând medicamente, vitamine, paste, uleiuri, șampoane și promit nu numai că se va produce efectul dorit, ci că acesta avea loc extrem de repede. Vă sugerez să nu vă aruncați la primul produs care corespunde cu dorința voastră ascunsă. Verificați pe net datele despre acea companie, citiți părerile altor cititori despre ea și produsele sale. Chiar dacă acea firmă există, țineți cont că minunile se întâmplă doar în povești.

4.8. Datele personale

Să ai grijă cui dai datele date personale. Ai grijă ce site-uri accesezi, nu comunica conturi bancare sau parole, activează-ți comanda de verificare a tranzacțiilor pe telefonul mobil astfel ca să aprobi tu însuși o plată pe care o faci pe internet.

Ți-ai dat deja seama că există anumiți algoritmi prin care se contabilizează locurile frecventate de tine, căutările făcute sau cumpărăturile online pentru a fi apoi bombardat de reclame. Trebuie să ai grijă, căci uneori reclamele țintite sunt plătite de firme dubioase, inexistente, care anunță oferte speciale și reduceri în mod fals. Mai înainte de a face o plată, verifică recenziile datele și recenziile de pe site-ul firmei.

4.9. „Loverboy”

Un tip de inducere în eroare foarte bine pus la punct este metoda „loverboy”, utilizată de cei care vor să recruteze victime pentru a le exploata sexual. De regulă,

niște indivizi arătoși, cu haine faine și mașini bune, agață fete de liceu, în special pe cele provenind din familii cu posibilități materiale mai reduse, pe care le impresionează. Mai nou, recrutarea are loc în mediul digital. Aparent, cei doi încep o relație serioasă. Doar că la un moment dat individul se

plânge că are o datorie foarte mare, că sunt recuperatori care îl amenință cu moartea și că trebuie să găsească rapid o soluție sau spune tipei că a găsit un apartament, că se pot muta împreună în el, dar ca să îl plătească trebuie să facă rapid rost de bani. Iar ea, care îl iubește sincer, îi răspunde că e în stare de orice pentru el.

Acesta este momentul în care el îi propune să se culce cu niște bărbați contra unor sume frumoase. Ea acceptă și, astfel, intră într-o rețea în care un individ îi aduce

clienți, altul îi asigură adăpost, altul o transportă în diverse locații. Banii obținuți din prostituarea ei sunt folosiți de indivizi, în timp ce ea este bătută, violată, șantajată cu poze sau filmulețe intime.

Multe femei tinere sunt transportate peste graniță și exploatare în străinătate, unde sumele obținute sunt mult mai mari. Părinții minorelor sunt păcăliți pentru a-și da acordul la notar ca odrasla lor să treacă granița însoțită de acel nou prieten, major. Acolo li se iau actele, sunt bătute și chiar violate dacă nu acceptă să se prostitueze.

Chiar dacă fata este de acord să facă toate acestea, pentru a avea o viață mai bună, fapta bărbatului este infracțiune: se numește *trafic de persoane* și este pedepsită cu închisoarea. Pentru a-l prinde pe infractor, este necesar ca victima sau orice altă persoană care știe prin ce trece aceasta să anunțe poliția. Când victima e minoră, anunțarea organelor legii este o obligație de către oricine află, aude, știe prin ce trece.

4.10. Sancțiuni privind dezinformarea

Uneori, știrile false care se transmit sunt atât de periculoase încât pot afecta securitatea statului - o astfel de faptă se numește infracțiunea de *comunicarea de informații false*. De exemplu, dacă cineva falsifică datele privind numărul de decese

din cauza Covid-19, e posibil ca lumea să se panicheze, să iasă pe stradă, să-și facă provizii de alimente spărgând magazine. Sau, un alt exemplu: să presupunem că cineva anunță în mod public că cei bolnavi de Covid-19 sunt luați pe sus de forțele de ordine și închiși în lagăre. O astfel de informație ar determina reacții negative ale rudelor și cunoscuților, poate chiar ar genera revolte ale populației. Mai mult, dacă se anunță în mod mincinos plasarea sau existența unei bombe într-o loc sau instituție publică, ori

pe o navă sau aeronavă, fapta este considerată ca o infracțiune de *terrorism* și este sancționată cu închisoarea.

Fa fi pedepsit cu închisoarea cel care îndeamnă publicul să comită infracțiuni - de exemplu, să dărâme gardul de la clădirea Guvernului sau să atace forțele de ordine care păzesc Parlamentarii, clădirea de la Cotroceni unde e Președintele, să se răzbune pe judecători, să omoare homosexualii. Fapta se numește *instigare publică*. Dacă conducătorii de cluburi, oficiali ori sportivi instigă la violențe cu ocazia unei manifestări sportive, fapta este o contravenție, adică cei vinovați vor fi amendați de către poliție.

Pentru faptele care sunt infracțiuni, trebuie sesizată poliția sau Parchetul (locul unde sunt procurorii) de către orice persoană, indiferent că este vizată sau nu. Aceste organe se pot sesiza și din oficiu, adică singure. Pentru faptele comise prin intermediul radioului sau televiziunii, cel interesat poate face o sesizare la Consiliul Național al Audiovizualului, care poate avertiza, amenda sau chiar suspenda pentru o perioadă postul respectiv.

5. STANDARDE LEGISLATIVE ȘI JURISPRUDENȚIALE

În acest capitol veți afla ce acte normative naționale și ce instrumente internaționale reglementează tema discutată de noi.

5.1. La nivelul Națiunilor Unite

Declarația Universală a Drepturilor Omului, 1948: art. 19 - „Orice om are dreptul la libertatea opiniilor și exprimării; acest drept include libertatea de a avea opinii fără imixtiune din afară, precum și libertatea de a căuta, de a primi și de a răspândi informații și idei prin orice mijloace și independent de frontierele de stat.”

Pactul internațional cu privire la Drepturile Civile și Politice: art. 19 – „1. Nimeni nu trebuie să aibă de suferit din cauza opiniilor sale. 2. Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare; acest drept cuprinde libertatea de a căuta, de a primi și de a răspândi informații și idei de orice fel, indiferent de frontiere, sub forma orală, scrisă, tipărită ori artistică sau prin orice alt mijloc, la alegerea sa. 3. Exercițarea libertăților

prevăzute la paragraful 2 al prezentului articol comporta obligații și răspunderi speciale. În consecință, ea poate fi supusă anumitor limitări care trebuie însă stabilite în mod expres prin lege și care sunt necesare; a) respectării drepturilor sau reputației altora; b) apărării securității naționale, ordinii publice, sănătății sau moralității publice”.

Convenția cu privire la Drepturile Copilului, 1989: art. 13 - „1. Copilul are dreptul la libertatea de exprimare; acest drept cuprinde libertatea de a căuta, de a primi și de a difuza informații și idei de orice natură, indiferent de frontiere, sub formă orală, scrisă, tipărită sau artistică ori prin orice alte mijloace, la alegerea copilului.

2. Exercițarea acestui drept poate face subiectul restricțiilor, dar numai al acelor restricții expres prevăzute de lege și absolut necesare pentru: a) respectarea drepturilor sau a reputației altora; sau b) protejarea securității naționale, a ordinii publice, a sănătății publice și a bunelor moravuri”.

5.2. La nivelul Consiliului European

Convenția Europeană a Drepturilor Omului, 1950: „1. Orice persoană are dreptul la libertate de exprimare. Acest drept include libertatea de opinie și libertatea de a primi sau a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedică Statele să supună societățile de radiodifuziune, cinematografie sau televiziune unui regim de autorizare. 2. Exercițarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege care, într-o societate democratică, constituie măsuri necesare pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, a moralei, a reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea informațiilor confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești”.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Strasbourg: „Dată fiind accesibilitatea, precum și capacitatea lor de a păstra și de a difuza mari cantități de date, site-urile Internet contribuie în mare măsură la îmbunătățirea accesului publicului la știri și, în general, la facilitarea comunicării informațiilor. Întrucât crearea de arhive pe Internet

reprezintă un aspect esențial al rolului jucat de site-urile Internet, Curtea consideră că aceasta intră în domeniul de aplicare a art. 10 din CEDO.” (*Times Newspapers Ltd c. UK (nr. 1 și 2), nr. 3002/03 și 23676/03, pct. 27, 10 martie 2009*).

5.3. La nivelul Uniunii Europene

Declarația Drepturilor Fundamentale ale Uniunii Europene, 2010: „(1) Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a transmite informații sau idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. (2) Libertatea și pluralismul mijloacelor de informare în masă sunt respectate”.

5.4. La nivelul României

a. Constituția României

Art. 30 – Libertatea de exprimare: „1) Libertatea de exprimare a gândurilor, a opiniilor sau a credințelor și libertatea creațiilor de orice fel, prin viu grai, prin scris, prin imagini, prin sunete sau prin alte mijloace de comunicare în public, sunt inviolabile. (2) Cenzura de orice fel este interzisă. (3) Libertatea presei implică și libertatea de a înființa publicații. (4) Nici o publicație nu poate fi suprimată. (5) Legea poate impune mijloacelor de comunicare în masă obligația de a face publică sursa finanțării. (6) Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară a persoanei și nici dreptul la propria imagine. (7) Sunt interzise de lege defăimarea țării și a națiunii, îndemnul la război de agresiune, la ură națională, rasială, de clasă sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial sau la violență publică, precum și manifestările obscene, contrare bunelor moravuri. (8) Răspunderea civilă pentru informația sau pentru creația adusă la cunoștință publică revine editorului sau realizatorului, autorului, organizatorului manifestării artistice, proprietarului mijlocului de multiplicare, al postului de radio sau de televiziune, în condițiile legii. Delictele de presă se stabilesc prin lege”.

Art. 31 – „Dreptul la informație: (4) Mijloacele de informare în masă, publice și private, sunt obligate să asigure informarea corectă a opiniei publice”.

b. Codul civil, 2011:

„Respectul vieții private și al demnității persoanei umane Art.70 Dreptul la libera exprimare (1) Orice persoană are dreptul la libera exprimare. (2) Exercițarea acestui drept nu poate fi restrânsă decât în cazurile și limitele prevăzute la art. 75.

Art. 71 „Dreptul la viața privată (1) Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private. (2) Nimeni nu poate fi supus vreunor imixțiuni în viața intimă, personală sau de familie, nici în domiciliul, reședința sau corespondența sa, fără consimțământul său ori fără respectarea limitelor prevăzute la art. 75. (3) Este, de asemenea, interzisă utilizarea, în orice mod, a corespondenței, manuscriselor sau a altor documente personale, precum și a informațiilor din viața privată a unei persoane, fără acordul acesteia ori fără respectarea limitelor prevăzute la art. 75.

Art.72 Dreptul la demnitate (1) Orice persoană are dreptul la respectarea demnității sale. (2) Este interzisă orice atingere adusă onoarei și reputației unei persoane, fără consimțământul acesteia ori fără respectarea limitelor prevăzute la art. 75.

Art. 73 Dreptul la propria imagine (1) Orice persoană are dreptul la propria imagine. (2) În exercitarea dreptului la propria imagine, ea poate să interzică ori să împiedice reproducerea, în orice mod, a înfățișării sale fizice ori a vocii sale sau, după caz, utilizarea unei asemenea reproduceri. Dispozițiile art. 75 rămân aplicabile.

Art. 74 Atingeri aduse vieții private Sub rezerva aplicării dispozițiilor art. 75, pot fi considerate ca atingeri aduse vieții private: a) intrarea sau rămânerea fără drept în locuință sau luarea din aceasta a oricărui obiect fără acordul celui care o ocupă în mod legal; b) interceptarea fără drept a unei convorbiri private, săvârșită prin orice mijloace tehnice, sau utilizarea, în cunoștință de cauză, a unei asemenea interceptări; c) captarea ori utilizarea imaginii sau a vocii unei persoane aflate într-un spațiu privat, fără acordul acesteia; d) difuzarea de imagini care prezintă interioare ale unui spațiu privat, fără acordul celui care îl ocupă în mod legal; e) ținerea vieții private sub observație, prin orice mijloace, în afară de cazurile prevăzute expres de lege; f) difuzarea de știri, debateri, anchete sau de reportaje scrise ori audiovizuale privind

viața intimă, personală sau de familie, fără acordul persoanei în cauză; g) difuzarea de materiale conținând imagini privind o persoană aflată la tratament în unitățile de asistență medicală, precum și a datelor cu caracter personal privind starea de sănătate, problemele de diagnostic, prognostic, tratament, circumstanțe în legătură cu boala și cu alte diverse fapte, inclusiv rezultatul autopsiei, fără acordul persoanei în cauză, iar în cazul în care aceasta este decedată, fără acordul familiei sau al persoanelor îndreptățite; h) utilizarea, cu rea-credință, a numelui, imaginii, vocii sau asemănării cu o altă persoană; i) difuzarea sau utilizarea corespondenței, manuscriselor ori a altor documente personale, inclusiv a datelor privind domiciliul, reședința, precum și numerele de telefon ale unei persoane sau ale membrilor familiei sale, fără acordul persoanei căreia acestea îi aparțin sau care, după caz, are dreptul de a dispune de ele.

Art. 75 Limite (1) Nu constituie o încălcare a drepturilor prevăzute în această secțiune atingerile care sunt permise de lege sau de convențiile și pactele internaționale privitoare la drepturile omului la care România este parte. (2) Exercițarea drepturilor și libertăților constituționale cu bună-credință și cu respectarea pactelor și convențiilor internaționale la care România este parte nu constituie o încălcare a drepturilor prevăzute în prezenta secțiune.

Art. 76 Prezumția de consimțământ Când însuși cel la care se referă o informație sau un material le pune la dispoziția unei persoane fizice ori persoane juridice despre care are cunoștință că își desfășoară activitatea în domeniul informării publicului, consimțământul pentru utilizarea acestora este prezumat, nefiind necesar un acord scris.

Art. 77 Prelucrarea datelor personale Orice prelucrare a datelor cu caracter personal, prin mijloace automate sau neautomate, se poate face numai în cazurile și condițiile prevăzute de legea specială.

Respectul datorat persoanei și după decesul său

Art.78 Respectul datorat persoanei decedate Persoanei decedate i se datorează respect cu privire la memoria sa, precum și cu privire la corpul său.

Art. 79 Interzicerea atingerii memoriei persoanei decedate Memoria persoanei decedate este protejată în aceleași condiții ca și imaginea și reputația persoanei aflate în viață”.

c. Legea nr. 272/2004 cu privire la protecția și promovarea drepturile copilului:

„**Art. 27** (1) Copilul are dreptul la protejarea imaginii sale publice și a vieții sale intime, private și familiale. (2) Este interzisă orice acțiune de natură să afecteze imaginea publică a copilului sau dreptul acestuia la viață intimă, privată și familială.

(3) Participarea copilului în vârstă de până la 14 ani la dezbateri publice în cadrul unor programe audiovizuale se poate face numai cu consimțământul scris al acestuia și al părinților sau, după caz, al altui reprezentant legal. (4) Copiii nu pot fi folosiți sau expuși de către părinți, reprezentanți legali, alte persoane responsabile de creșterea și îngrijirea lor, organisme private acreditate ca furnizori de servicii sociale, instituții publice sau private, în scopul de a obține avantaje personale/instituționale sau de a influența deciziile autorităților publice. (5) Consiliul Național al Audiovizualului monitorizează modul de derulare a programelor audiovizuale, astfel încât să se asigure protecția și garantarea dreptului copilului prevăzut la alin. (1).

Art. 28 (1) Copilul are dreptul la libertate de exprimare. (2) Libertatea copilului de a căuta, de a primi și de a difuza informații de orice natură, care vizează promovarea bunăstării sale sociale, spirituale și morale, sănătatea sa fizică și mentală, sub orice formă și prin orice mijloace la alegerea sa, este inviolabilă. (3) Părinții sau, după caz, alți reprezentanți legali ai copilului, persoanele care au în plasament copii, precum și persoanele care, prin natura funcției, promovează și asigură respectarea drepturilor copiilor au obligația de a le asigura informații, explicații și sfaturi, în funcție de vârstă și de gradul de înțelegere al acestora, precum și de a le permite să își exprime punctul de vedere, ideile și opiniile. (4) Părinții nu pot limita dreptul copilului minor la libertatea de exprimare decât în cazurile prevăzute expres de lege.

Art. 29 (1) Copilul capabil de discernământ are dreptul de a-și exprima liber opinia asupra oricărei probleme care îl privește. (2) În orice procedură judiciară sau administrativă care îl privește, copilul are dreptul de a fi ascultat. Este obligatorie ascultarea copilului care a împlinit vârsta de 10 ani. Cu toate acestea, poate fi ascultat și copilul care nu a împlinit vârsta de 10 ani, dacă autoritatea competentă apreciază că audierea lui este necesară pentru soluționarea cauzei. (3) Dreptul de a fi

ascultat conferă copilului posibilitatea de a cere și de a primi orice informație pertinentă, de a fi consultat, de a-și exprima opinia și de a fi informat asupra consecințelor pe care le poate avea opinia sa, dacă este respectată, precum și asupra consecințelor oricărei decizii care îl privește. (4) În toate cazurile prevăzute la alin. (2), opiniile copilului ascultat vor fi luate în considerare și li se va acorda importanța cuvenită, în raport cu vârsta și cu gradul de maturitate a copilului. (5) Orice copil poate cere să fie ascultat conform dispozițiilor alin. (2) și (3). În caz de refuz, autoritatea competentă se va pronunța printr-o decizie motivată. (6) Dispozițiile legale speciale privind consimțământul sau prezența copilului în procedurile care îl privesc, precum și prevederile referitoare la desemnarea unui curator, în caz de conflict de interese, sunt și rămân aplicabile.

Art. 30 (1) Copilul are dreptul la libertate de gândire, de conștiință și de religie. (2) Părinții îndrumă copilul, potrivit propriilor convingeri, în alegerea unei religii, în condițiile legii, ținând seama de opinia, vârsta și de gradul de maturitate a acestuia, fără a-l putea obliga să adere la o anumită religie sau la un anumit cult religios. (3) Religia copilului care a împlinit 14 ani nu poate fi schimbată fără consimțământul acestuia; copilul care a împlinit vârsta de 16 ani are dreptul să își aleagă singur religia. (4) Atunci când copilul beneficiază de protecție specială, persoanelor în îngrijirea cărora se află le sunt interzise orice acțiuni menite să influențeze convingerile religioase ale copilului”.

d. Legea nr. 61/1991 pentru sancționarea faptelor de încălcare a unor norme de conviețuire socială, a ordinii și liniștii publice:

„Art. 2. Constituie contravenție săvârșirea oricăreia dintre următoarele fapte, dacă nu sunt comise în astfel de condiții încât, potrivit legii penale, să fie considerate infracțiuni:

1) săvârșirea în public de fapte, acte sau gesturi obscene, proferarea de injurii, expresii jignitoare sau vulgare, amenințări cu acte de violență împotriva persoanelor sau bunurilor acestora, de natură să tulbure ordinea și liniștea publică sau să provoace indignarea cetățenilor ori să lezeze demnitatea și onoarea acestora.

6) atragerea de persoane, sub orice formă, săvârșită în localuri, parcuri, pe străzi sau în alte locuri publice în vederea practicării de raporturi sexuale cu acestea spre a obține foloase materiale, precum și îndemnul sau determinarea, în același scop, a unei persoane la săvârșirea unor astfel de fapte;

7) acceptarea sau tolerarea practicării faptelor prevăzute la pct. 6) în hoteluri, moteluri, campinguri, baruri, restaurante, cluburi, pensiuni, discoteci sau în anexele acestora de către patronii sau administratorii ori conducătorii localurilor respective”.

e. Înalta Curtea de Casație și Justiție: „Nu se poate reține că rețeaua de socializare B. ar fi un spațiu privat comparabil cu o cutie poștală electronică, întrucât cutia poștală electronică este controlabilă de către proprietar, sub aspectul conținutului informațional transmis, respectiv depozitat, în timp ce B. este o rețea de socializare (informațională) publică, receptivă perpetuu în web (internet), bazată pe un site web la care utilizatorii se pot înscrie și interacționa liber cu alți utilizatori, deja înscriși. Așadar, fapta constând în sloganul postat pe pagina rețelei de socializare îndeplinește exigența juridică privind „caracterul public” întrucât, pe de o parte, mesajul a fost postat pe o rețea de socializare care prin natura sa este destinată accesului public/oricărui utilizator (utilizator existent – eventual „prieten”; utilizator nou – potențial „prieten” sau utilizator „intermediat”), în fața unui anumit număr de persoane, și, pe de altă parte, mesajul a fost postat cu intenția parvenirii la cunoștința utilizatorilor publici ai paginii (în mod direct a „prietenilor” și indirect a celor care ar avea acces mijlocit) și, pe cale de deducție logică, categoriei protestatarilor (fapt ce rezultă neîndoie din adresarea mesajului „asta să înțeleagă protestatarii”).

Caracterul public al faptei imputate reclamantului rezultă și din consecințele efective și directe ale postării în discuție, în măsura în care, urmare a accesării paginii de socializare a recurentului de către anumiți utilizatori (asociați publicului), mesajul a devenit accesibil publicului larg, neutilizator al rețelei de socializare în cauză, prin diseminarea acestuia în mass-media.” (*ÎCCJ, Secția de Contencios administrativ și fiscal, Decizia nr. 4546/27.11.2016, www.scj.ro*).

6. REGULI ANTI-COVID

În acest capitol vă vom spune ce reguli speciale au fost create pentru situațiile pandemice.

Circulația informațiilor în perioada pandemiei este absolut necesară: oamenii trebuie să știe cum s-a declanșat pandemia, cum poate fi stopată, ce tratamente există, cum pot fi procurate, cum ajută statul persoanele care sunt afectate în privința sănătății sau a locurilor de muncă.

Principalul mijloc de informare sunt programele TV. Generația tânără folosește, mult, internetul. Din cauza vitezei de propagare a informațiilor, unele nu mai pot fi verificate. Există riscul unor dezinformări, produse fie din neglijență, fie cu rea-credință.

Din păcate, unele persoane sceptice au dezvoltat o adevărată teorie a conspirației cu privire la producerea virusului în anumite laboratoare, răspândirea lui intențională, falsitatea tratamentelor existente, înțelegeri secrete între guverne și companiile farmaceutice. Pentru oamenii care nu știu unde se găsesc site-urile cu informații oficiale și pentru cei care au o pregătire slabă sau capacități intelectuale modeste, astfel de informații sunt ușor asimilate. Astfel, se ajunge la situații de panică, neîncredere în autorități, încălcarea regulilor și, implicit, la răspândirea virusului.

Cum cenzura este interzisă și internetul este liber, cum oamenii au dreptul de a dezbate și critica autoritățile, chiar de a se îndoii sau a exagera, posibilitățile de intervenție ale statului sunt extrem de reduse. De aceea, doar în mod excepțional statul poate șterge informațiile publicate sau bloca conturile. Astfel, în Decretul Președintelui României prin care a fost declarată starea de urgență în martie 2020 s-au împuternicit autoritățile să oprească site-urile care propagă informații false și să blocheze accesul utilizatorilor din România la conținutul care promovează „știri false cu privire la evoluția COVID-19”.

Drept urmare, în perioada stării de urgență 15 site-uri au fost închise de Autoritatea Națională pentru Administrare și Reglementare în Comunicații, la cererea Ministerului Afacerilor Interne, pe motiv că informațiile publicate îi dezinformau pe cititori.

În perioada crizei există reguli pentru toată lumea. Iată regulile stabilite de Ministerul Sănătății:

- Evitați zonele aglomerate unde sunteți expuși la contact direct și/sau interacțiune cu un număr mare de persoane, de tipul adunărilor publice, cozi, zone de trafic intens, zone de recreere.
- Limitați la maximum orice contact direct cu alte persoane, în afara celor care fac parte din familia restrânsă, prin gesturi cum ar fi: strângerea mâinilor, îmbrățișările, sărutul obrazilor sau al mâinilor, atingerea fețelor cu mâinile.
- Se recomandă, inclusiv în privința persoanelor împreună cu care locuiți, să NU intrați în contact direct decât după igienizarea mâinilor atunci când reveniți la domiciliu.
- Evitați atingerea suprafețelor care sunt atinse în mod frecvent și de alte persoane, precum: balustrade, clanțe, mânere, butoane de lift sau de acces.
- În cazul în care sunteți totuși nevoiți să atingeți aceste suprafețe, protejați-vă folosind șervețele de unică folosință.
- Păstrați o distanță semnificativă, de 1,5 metri, față de celelalte persoane pe care le întâlniți. În cazul în care vă aflați în transportul în comun încercați să NU stați față în față cu alte persoane.
- Asigurați-vă, după folosirea transportului în comun, că v-ați igienizat mâinile înainte de a vă atinge fața, nasul sau gura.
- Limitați folosirea bancnotelor și a monedelor, optând pentru plăți cu cardul/telefonul sau plăți on-line.
- Transmiterea virușilor se realizează într-o pondere semnificativă prin intermediul banilor, cu care ia contact, statistic, un număr foarte mare de persoane.
- Respectați cu strictețe regulile de igienă personală recomandate de autorități, pentru a vă proteja atât pe dumneavoastră cât și pe cei apropiați.
- Spălați-vă pe mâini cu apă și săpun, minimum 20 de secunde, după orice contact cu o suprafață potențial contaminată.
- Folosiți prosoape de hârtie, de preferat, pentru a vă șterge mâinile.
- Nu vă atingeți ochii, nasul sau gura cu mâinile neigienizate.
- Dacă strănutați sau tușiți acoperiți-vă gura și nasul cu un șervețel de unică folosință, pe care aveți grijă să-l aruncați imediat la coșul de gunoi.

- Dezinfectați frecvent, cu soluție pe bază de alcool sau clor, suprafețele cu care intrați în contact, atât acasă cât și la locul de muncă.
- Aerisiți de mai multe ori pe zi încăperile în care desfășurați activități.
- Luați medicamente antivirale sau antibiotice numai la prescripția medicului.
- NU beți lichide din aceeași sticlă/pahar cu alte persoane și nu folosiți aceleași tacâmuri.
- NU intrați în contact direct cu persoanele aflate în autoizolare la domiciliu, indiferent dacă prezintă sau nu simptome specifice coronavirus.
- Masca de protecție trebuie să acopere complet nasul și gura persoanei care o poartă, acolo unde autoritățile au stabilit că este obligatoriu a fi folosită.
- Informați-vă despre noul coronavirus numai din surse oficiale!
- Puteți obține detalii dacă sunați la 0800.800.358, care este un număr de informare, nu este un număr de urgență.
- Doar în cazul urgențelor sunați la 112.

La primele simptome de răceală anunțați-vă imediat părinții!

7. DE REȚINUT

În acest capitol vă vom reaminti, pe scurt, cele aflate de voi din prezenta lucrare.

Omul are o aplecare spre cunoaștere. Cu cât știm mai multe, cu atât suntem mai puternici. Putem căuta informații, dar nu prin încălcarea legii: de aceea, nu vom sparge conturile unor persoane, site-urile unor organizații sau instituții, nu vom umbla fără voie în contul de *mess* al prietenei/prietenului. Putem utiliza Internetul și deschide site-uri sau conturi. Nu avem voie să ne facem conturi cu identitatea reală a unei alte persoane. Putem scrie tot ce dorim, atât timp cât nu dezvăluim aspecte intime despre o persoană, secrete de stat, nu dezinformăm și nu calomniem.

Trebuie să reținem că mesajele și fotografiile, odată transmise, rămân accesibile: chiar dacă le ștergem de la noi, ele rămân fie la destinatar, fie în serverele companiei care ne-au pus la dispoziție serviciul de mesagerie sau rețeaua de socializare. S-ar putea ca la un moment dat să dorești a ocupa o funcție importantă, publică, și cei

care te antipatizează să folosească informații puse chiar de tine în spațiul public cândva, în trecut. *Așa că fii atent la asta și asumă-ți tot ceea ce faci!*

Asigură-te că cel cu care discuți e chiar cel ce pretinde a fi. Nu ceda niciunui fel de presiune: dacă ești amenințat că, dacă nu faci ceva, vei păți ceva rău tu sau cei apropiați din jurul tău, anunță poliția sau, mai bine, procurorul. Nu uita că un om plin de temeri și frici este ușor de controlat. Iar cel care este controlat nu poate fi un om liber.

8. EXERCIȚII ȘI JOCURI

Realizatori: Andreea Ștefan (psiholog) și Eduard Rădulescu (student psihologie)

Exercițiul 1

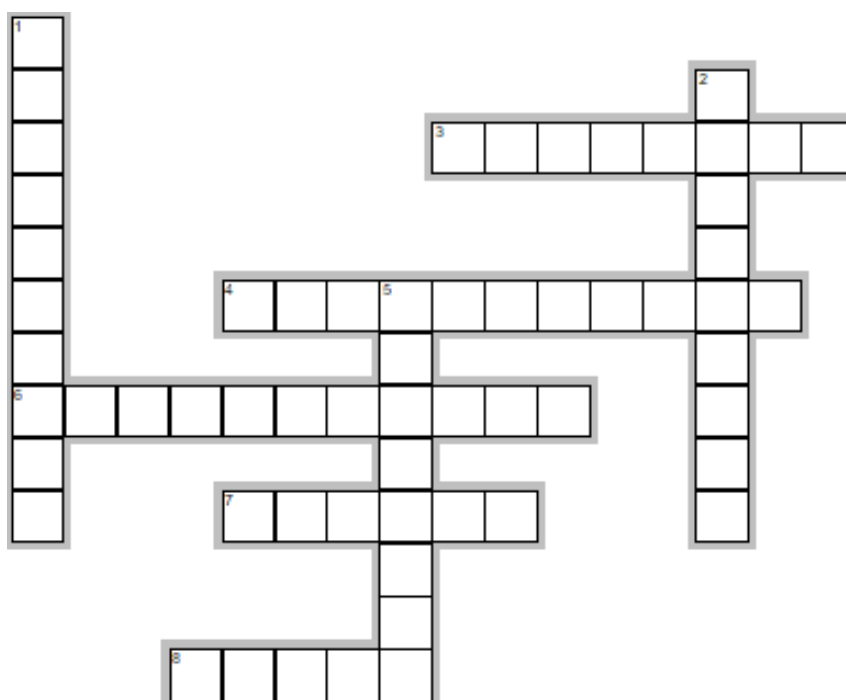
Mai jos ți-am pregătit o serie de afirmații. Te provocăm să le deosebești pe cele false de cele adevărate! Dacă nu reușești, te sfătuiesc să recitești capitolul „De ce libertatea de exprimare”.

1. Libertatea de exprimare este un drept fundamental al omului.
2. Libertatea este absolută, atât în online, cât și în offline.
3. În off-line se poate spune orice, oriunde și la adresa oricui.
4. Tot ceea ce se publică pe Internet se face în temeiul libertății de exprimare.
5. Oamenii își ascund identitatea pentru a se simți liberi de orice constrângeri și a posta tot ceea ce doresc nu pot fi niciodată identificați.

6. Toți cei care încalcă legea prin mesaje, fotografiile sau filmulețele postate riscă să fie trași la răspundere.

Exercițiul 2.

Ai reușit să reții ce este permis și interzis în online? Dacă răspunsul este "DA!", am pregătit pentru tine rebusul de mai jos. Dacă, însă, răspunsul este "Nu...", te invit să mai răsfoiești capitolul „Ce este și ce nu este legal pe internet”.

1. Deschiderea unui cont cu poza reală și datele reale ale unei alte persoane se numește *furt de ___ digitală*
2. Nimeni nu poate ___ aspecte care țin de însuși conținutul libertății de exprimare
3. ___ este acuzarea în mod mincinos a unei persoane că a

făcut ceva pentru care ar fi dezaprobată de public sau pedepsită de oamenii legii.

4. persoană poate să își deschidă un cont în orice rețea de ___.
5. Orice persoană are dreptul de a naviga pe ___.
6. Persoanele care accesează zona de *dark web* o preferă pentru ___ și secretomanie.
7. Atunci când o persoană amenințată în online este un polițist, jandarm, magistrat, avocat, militar și fapta are legătură cu atribuțiile lor oficiale, fapta este gravă și se numește ___. Accesul la lumea digitală este un ___ consacrat de curând de către Comitetul Drepturilor Copilului din cadrul ONU.

Exercițiul 3.

Ceva lipsește! Dar nu ne facem griji, pentru că știm că tu poți să completezi corect spațiile lipsă. Îți dau un pont! În caz că nu îți amintești, găsești explicații la secțiunea „*Daunemorale, drepturi de autor*”.

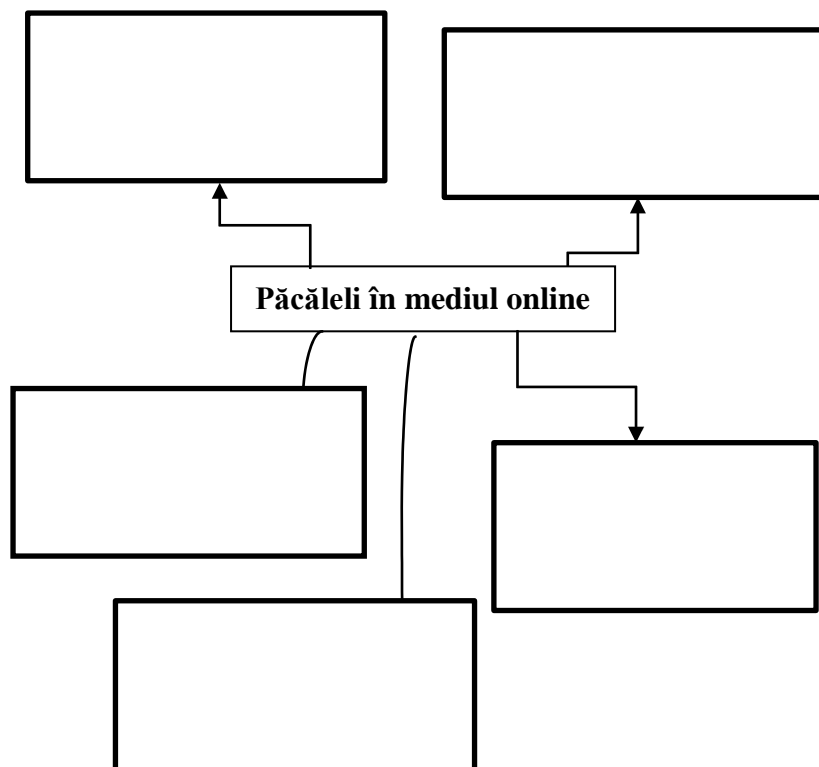
„O persoană poate distribui nu doar cuvintele sale, dar și _____sale, care pot fi imprimate sau_____. De regulă, o fotografie postată în spațiul_____de cel care a făcut-o poate fi distribuită mai departe de oricine. Dar dacă fotografia se modifică pentru a-l face de răs pe cel care apare în poză, atunci acesta din urmă poate să îl dea în____pe cel ce a modificat poza.”

„Atunci când folosim fotografii găsite pe_____trebuie să avem grijă să nu fie protejatede drepturi de_____. Unele fotografii pot fi distribuite dacă se indică _____, altele pot fi folosite numai dacă se plătește o taxă.”

„Când este vorba de copii ce au vârsta de până la____ani, publicarea pozelor cu ei poate fi făcută numai dacă amândoi_____sunt de acord. Dacă minorii au împlinit 14 ani,este nevoie de_____lor.”

Exercițiul 4.

Corina și Mihai, elevi de 16 ani, vor să afle mai multe despre practicile folosite des în mediul online pentru a păcăli oamenii. Haideți să le recapitulăm împreună cu ei! Reușești să numești cinci dintre ele? Dacă găsești dificil acest exercițiu, te sfătuiesc sărevezi capitolul „Păcăleli și dezinformări”.

Exercițiul 5.

Realizează corespondența dintre termeni și definițiile acestora, marcând în tabel litera corectă. Dacă nu reușești, poți reciti oricând capitolul „De reținut”.

1. Internet	A	B	C	D
2. Infrațiuni online	A	B	C	D
3. Amenințări online	A	B	C	D
4. Postări online	A	B	C	D

- A. Dezinformarea, calomnia
- B. Înștiințarea poliției sau a procuraturii
- C. Rămân veșnic accesibile
- D. Site-uri, conturi, rețele de socializare

Jocul „Spate în spate”

Acest joc se poate juca în minimum trei jucători, fără limită maximă. Câte doi participanți stau (în picioare sau pe scaune), spate în spate, având câte un pix și o foaie de hârtie. Un alt jucător trebuie să fie obiectiv și să medieze jocul, adresând întrebări legate de libertatea de exprimare în mediul online. Persoanele aflate spate în spate au un minut la dispoziție să scrie răspunsurile. Se acordă punct primului care termină de scris răspunsul, dar numai dacă răspunsul este corect și complet.

Exemple de întrebări/cerințe:

Numiți o infracțiune ce poate fi săvârșită în online.

Ce reprezintă calomnia?

Cine își poate da acordul privind distribuirea postărilor persoanelor minore? Cine își poate crea un cont pe rețelele de socializare?

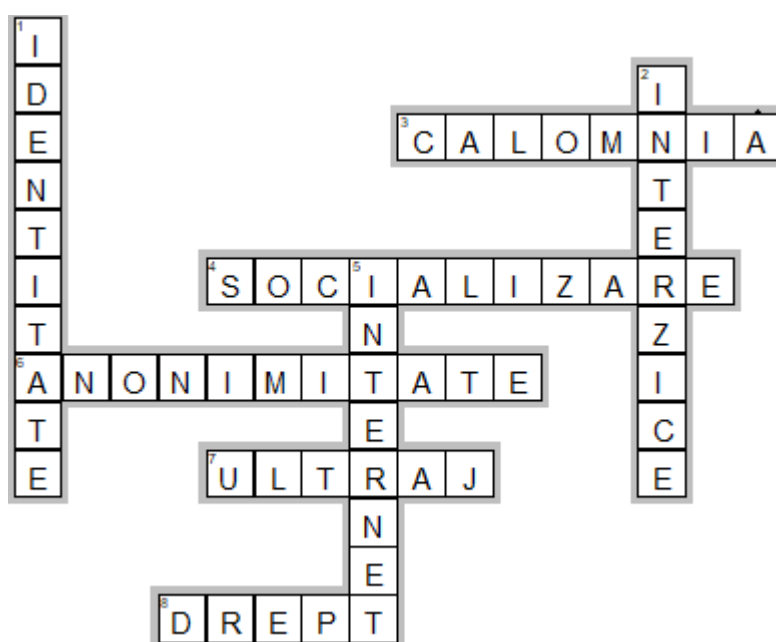
Discuțiile în grupuri de WhatsApp sunt considerate ca fiind în spațiul privat sau public?

Soluții și rezolvări

Pentru că deja știți că implicarea civică presupune informare, onestitate și asumarea deciziilor pe care le luăm, știm sigur că nimeni nu a trișat. Așadar, aceste răspunsuri vin doar ca o confirmare a cât de bine ați lucrat în fișele anterioare. Felicitări tuturor și sper că ați găsit utilă această broșură!

Exercițiul 1. 1 – A, 2 – F, 3 – F, 4 – A, 5 – F, 6 – A.

Exercițiul 2.

Exercițiul 3. fotografiile, digitale, public, judecată, internet, autor, sursa, 14, părinții, acceptul.

Exercițiul 4. Oricare cinci dintre următoarele: produse ieftine, poliția internetului, scrisoarea nigeriană, câștig la ruletă, ajutorul copiilor bolnavi prin click-uri, metoda „Accidentul”, medicamente miraculoase, vitamine magice, „Loverboy”.

Exercițiul 5. 1 – D, 2 – A, 3 – B, 4 – C.

9. BIBLIOGRAFIE

În acest capitol veți afla unde puteți găsi resursele necesare pentru a vă documenta singuri cu privire la tema analizată.

9.1. Site-uri utile

- Consiliul Europei: www.coe.int/en/web/freedom-expression;
- Curtea Europeană a Drepturilor Omului:
www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=press/factsheets&c;
- UNESCO: <https://en.unesco.org/themes/freedom-expression-internet>.
- Organizația internațională „Articolul 19”: www.article19.org;
- Asociația pentru Tehnologie și Internet: www.apti.ro;

9.2. Resurse online

- Divizia de cercetare a Curții Europene de Justiție, *Internet: Jurisprudența CEDO*, ediția 2015: http://ier.gov.ro/wp-content/uploads/2020/10/RC-Internet_juin-2015_RO.pdf;
- *Orientările UE în domeniul drepturilor omului privind libertatea de exprimare online și offline*, 2014: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9647-2014-INIT/ro/pdf>;
- Wolfgang Benedek and Matthias C. Kettmann, *Freedom of expression and the Internet*, Consiliul Europei, 2013: <https://rm.coe.int/prems-167417-gbr-1201-%20freedom-of-expression-on-internet-web-16x24/1680984eae>;
- OSCE, *A study of legal provisions and practices related to freedom of expression, the free flow of information and media pluralism on the Internet in OSCE participating States*, 2012: <https://www.osce.org/files/f/documents/c/9/105522.pdf>;
- Centrul pentru Jurnalism Independent, *Libertatea de exprimare în legislația românească*, 2020: <https://cji.ro/libertatea-de-exprimare-in-legislatia-romaneasca-3>.

10. DESPRE PROIECT ȘI AUTOR

În acest capitol veți afla cum a luat naștere acest proiect și cine sunt cei care îl desfășoară.

10.1. Despre Vedem Just

Asociația Voci pentru Democrație și Justiție (VeDem Just) s-a înființat în anul 2015, la data de 10 decembrie. Scopul său este unul complex: promovarea libertății, întărirea democrației, susținerea statului de drept, buna guvernare, promovarea și apărarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Organizația este concepută ca un *think tank* pentru întreg sistemul de justiție, pornind de la învățământul juridic, continuând cu instituțiile juridice și terminând cu profesioniștii care își desfășoară în mod direct sau sunt auxiliari în acest sistem. Asociația desfășoară acțiuni de tip *watchdog* alertând decidenții, sistemul și opinia publică în domeniul său de activitate.

VeDem Just desfășoară mai multe **proiecte** conforme scopului său, printre cele mai importante fiind: aplicația pentru mobil „Lege-n-Dar” (poate fi descărcată de aici <https://vedemjust.ro/descarca-legendar> sau din Magazin Play ori App Store); Ghidul de educație juridică „Elevul și Legea”, printat și distribuit gratuit elevilor (poate fi descărcat de aici <https://educatiejuridica.ro/ghiduri>), tradus în mai multe limbi străine, în format audio și în limbajul semnelor; lecții de educație juridică non-formală în școli; lecții de educație juridică formală, anual, pentru peste 7.000 de elevi în 150 de unități școlare din România, unde materia „Educație juridică” se studiază ca opțional.

Obiectivul principal al asociației este educarea cetățenilor în spiritul respectării legii, dar mai ales a copiilor și tinerilor. În paralel cu o amplă activitate desfășurată în online și offline pentru explicarea legislației pe înțelesul tuturor, organizația VeDem Just militează pentru introducerea materiei „educație juridică” ca disciplină în învățământul preuniversitar. Astfel, la opționalul de **educație juridică**, elevii studiază:

- ce îndatoriri au copiii în familie, care sunt gradele de rudenie și cum poate fi prevenită și combătută violența domestică; în ce condiții se poate căsători o persoană;

- care sunt pericolele consumului de substanțe interzise; în ce condiții poate accesa serviciile medicale; cum identifică și unde apelează când achiziționează produse defecte sau expirate;
- cum trebuie reacționat și cum se pot feri de agresiuni fizice și sexuale;
- care sunt regulile de comportament și sancțiunile în mediul școlar; cum se previne discriminarea; care sunt condițiile de participare la ora de religie;
- care sunt regulile de circulație pe drumurile publice și care este comportamentul dezirabil în mijloacele de transport în comun; care sunt regulile de călătorie în afara țării;
- cine încheie acte pentru minor până la 14 ani, respectiv după ce el împlinește această vârstă; cum se poate deschide un cont bancar; cum trebuie îngrijit un animal;
- ce trebuie să conțină un contract de muncă și cum se muncește legal cu ziua; ce înseamnă voluntariat, internship sau șomaj;
- cum este protejată viața privată și demnitatea;
- care sunt regulile de utilizare și de securitate personală pe rețelele de socializare Facebook, Instagram, WhatsApp, Tik Tok; în ce condiții poate participa un copil la emisiuni sau în reportaje la televizor;
- cum sunt aleși reprezentanții elevilor în organismele școlare; care sunt regulile ce trebuie respectate când fac o petrecere;
- care sunt organele de control și organele legii și care trebuie să fie conduita cetățenilor în raport cu acestea; cum se combate corupția; cum ne apărăm de abuzurile din partea organelor statului; cum poate cineva să ajungă un om al legii; cum se desfășoară un proces civil sau penal și ce drepturi și proceduri speciale se aplică minorilor implicați în procese; cum pot să fie despăgubiți cei cărora li s-au încălcat drepturile; ce sancțiuni îi așteaptă pe cei care încalcă legea și ce efecte vor suporta în cursul vieții lor.

10.2. Despre „Școala de Libertate”

Școala de Libertate este un proiect al organizației VeDem Just desfășurat în anii 2020-2021 cu suportul financiar al Ambasadei Regatului Țărilor de Jos și al Friedrich Naumann Foundation for Freedom (FNF) - Romania. Privește alcătuirea

unor broșuri tematice, susținerea pentru adolescenți a unor workshop-uri pe aceste teme și crearea unei platforme informaționale. Ele sunt alcătuite de juriști cu experiență care au și rolul de cadre didactice sau formatori. Se regăsesc pe site-ul www.educatiejuridica.ro.

10.3. Despre autor

Cristi Danileț este judecător din anul 1998, specializat în materie penală. Este unul dintre promotorii educației juridice în unitățile de învățământ preuniversitar. La școală sau la tribunal, a ținut sute de ore de educație juridică non-formală pentru mii de elevi. Este autorul ghidului „Elevul și Legea”, primul manual de educație juridică din România. Face parte din echipa care a conceput „Lege-n-Dar”, aplicație de educație juridică pentru telefonul mobil, complet gratuită.

Kingdom of the Netherlands

VeDem Just
Asociația Voci pentru Democrație și Justiție

**FRIEDRICH NAUMANN
FOUNDATION** For Freedom.
Romania and Moldova

Sursă foto: www.envato.com

Disclaimer: Publicat cu suportul financiar al Ambasadei Regatului Țărilor de Jos și al Fundației Friedrich Naumann Foundation for Freedom (FNF) – România în cadrul proiectului „Școala de Libertate” dezvoltat de asociația Voci pentru Democrație și Justiție, în perioada 2020-2021. Opiniile din prezenta lucrare aparține autorului.